

STRUCTUURONDERZOEK 2015

HOEDENMAKERS

CvAE
CENTRUM VOOR AMBACHTSECONOMIE

abf RESEARCH
TRENDSETTEND
IN CIJFERS

Structuuronderzoek 2015

Hoedenmakers

Uitgevoerd in opdracht van Centrum voor Ambachtseconomie

Februari 2015

Auteur: René van Hulle

ABF Research
Verwersdijk 8
2611 NH Delft
www.abfresearch.nl

Copyright ABF Research 2015

De informatie in dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. ABF Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten, onnauwkeurigheden of onvolledigheden. Het gebruik van (onderdelen van) dit rapport is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Factsheet	5
1 Inleiding	7
1.1 Rapportenreeks.....	8
1.2 Bronnen.....	8
2 Branchebeschrijving	10
2.1 Kengetallen.....	10
2.2 Trends, kansen en bedreigingen.....	10
2.3 Belangrijke organisaties.....	11
3 Ondernemingen & vestigingen	12
3.1 Omvang.....	12
3.1.1 Aantal ondernemingen & vestigingen.....	12
3.1.2 Oppervlakte vestigingen.....	12
3.2 Kenmerken.....	12
3.2.1 Rechtsvorm & omvang ondernemingen.....	12
3.2.2 Bestaansduur ondernemingen.....	13
4 Ondernemers	14
4.1 Dynamiek.....	14
4.1.1 Omvang.....	14
4.1.2 Tweede inkomstenbron.....	14
4.2 Persoonskenmerken.....	15
4.3 Inkomen.....	16
5 Werknemers	17
5.1 Dynamiek.....	17
5.1.1 Omvang.....	17
5.1.2 Tweede inkomstenbron.....	17
5.2 Persoonskenmerken.....	17
5.2.1 Leeftijd.....	17
5.2.2 Geslacht, etniciteit en opleidingsniveau.....	18
5.2.3 Ervaring.....	19
5.3 Aanstelling.....	19
6 Vraag en aanbod van arbeid	20
6.1 Sociaaleconomische factoren.....	20
6.1.1 Demografie.....	20
6.1.2 Economie & inkomen.....	21
6.2 Mismatch vraag en aanbod naar arbeid.....	22
6.2.1 Werkloosheid.....	22
6.2.2 Vacatures.....	23
6.3 Ontwikkeling van vraag en aanbod van arbeid.....	23
Bijlage A: Arbeidsmarkregio's	24
Bijlage B: Begrippenlijst	25

Branche

Factsheet

90
werkenden
(ondernemers & werknemers)

Branche

Dichtheid

0,0
vestigingen
per 10.000
inwoners

Aantal

60
ondernemingen
60
vestigingen

Ondernemers

60
ondernemers

0,0
ondernemers per
10.000 inwoners

€ 4.900,-
netto
jaarinkomen
(excl. dividend)

(ambachtseconomie € 21.600,-)

**Daling van
31 procent
sinds 2008**

Mbo, hbo of wo

Gemiddelde leeftijd

54 jaar

(ambachtseconomie 45 jaar)

Mannen

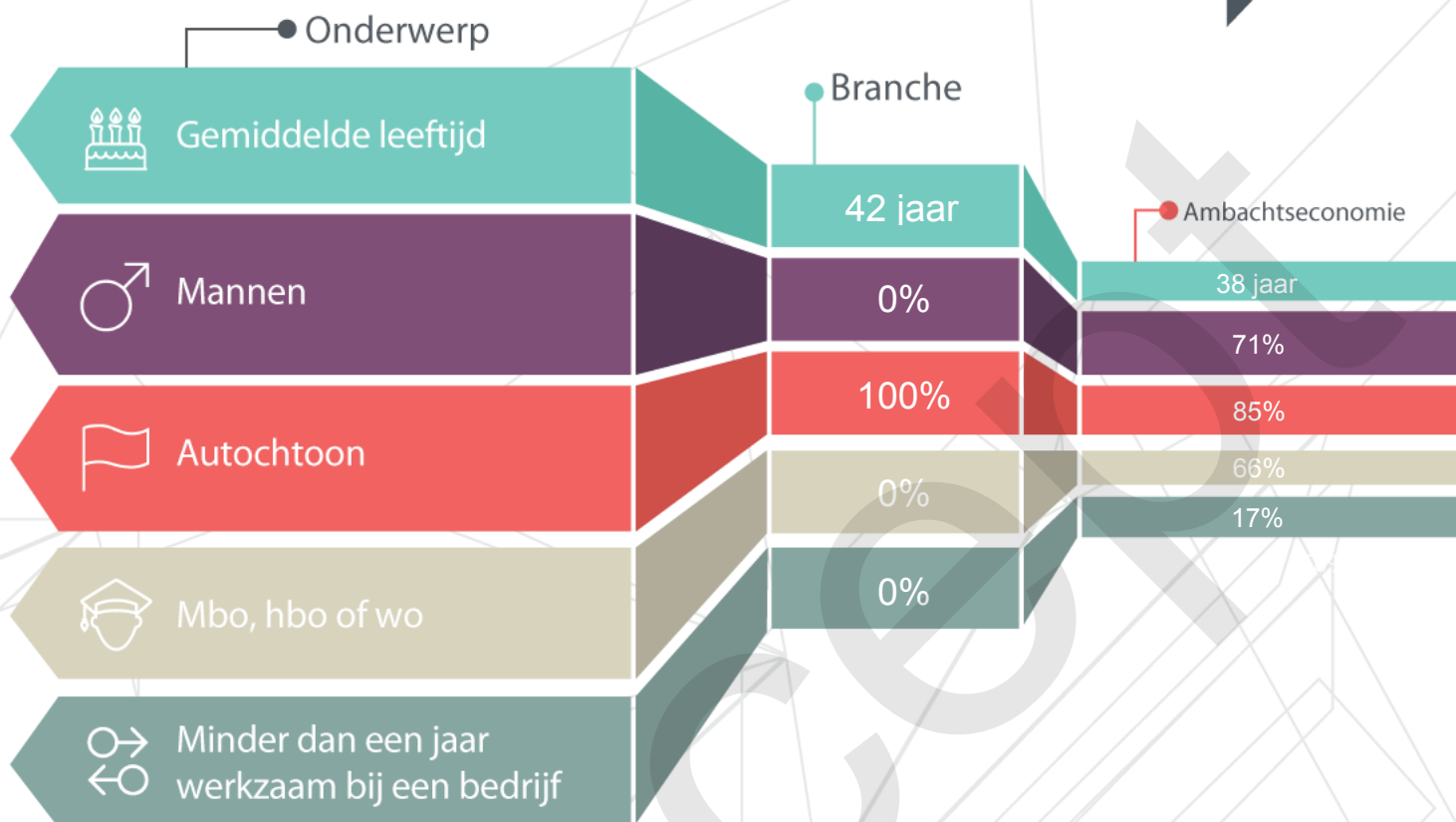
0%

(ambachtseconomie 74%)

100%

(ambachtseconomie 75%)

Werknemers

Werknemers

30

(ambachtseconomie: 489.700)

Fte

10

(ambachtseconomie: 405.390)

Netto inkomen per fte

€ 16.600

(ambachtseconomie: € 26.100)

Werkweek

17 uur

(ambachtseconomie: 32 uur)

Vraag & aanbod

Arbeitsplaatsen

-5%

2014 - 2025

Personeelsaanbod

+4%

2014 - 2025

1 Inleiding

Als belangrijke sector van de Nederlandse economie levert de ambachtseconomie een wezenlijke bijdrage aan de economische ontwikkeling van Nederland. Ambachten kenmerken zich door vakkundig handwerk. In de ambachtseconomie werken ongeveer 806.120 personen bij circa 419.780 ondernemingen. 36 branches van de ambachtseconomie werden door de voorloper van het Centrum voor Ambachtseconomie, het Hoofdbedrijfschap Ambachten, vertegenwoordigd. Deze branches waren samen goed voor 183.110 personen bij circa 80.810 ondernemingen.

Nederland verandert. Nederland is dichtbevolkt en grondstoffen worden schaarser. De economie verandert, de samenleving verandert. Om deze verandering duurzaam en kwalitatief vorm te geven moet rekening gehouden worden met:

- Veranderende bevolkingssamenstelling;
- Veranderende behoeften van jong en oud;
- Doorzettende individualisering;
- Groeiende behoefte aan maatwerk;
- Veranderende arbeidsverhoudingen;
- Meer zzp'ers;
- Nieuwe netwerkeconomie;
- Nieuwe communicatiemiddelen;
- Technologische ontwikkelingen.

De ambachtseconomie is onmisbaar om onze nieuwe samenleving mogelijk te maken. Zij kan zelfs een voorbeeldsector zijn voor het nieuwe Nederland. Maar dan moet de ambachtseconomie zichzelf verder ontwikkelen, moderniseren en organiseren.

De ambachtseconomie bestaat uit een veelheid aan vaak kleinschalige ambachten. Zo bestaat inmiddels 70% van de ambachtelijke ondernemingen uit zzp'ers. Brancheorganisaties vervullen een belangrijke rol om de belangen van de ambachten te behartigen. Maar ook zij zijn vaak te klein om voldoende marktkennis op te bouwen en specifieke kennis en expertise te ontwikkelen, uit te dragen en te borgen. Kennis en expertise die van belang zijn voor de ontwikkeling van de ambachten. Kleinschaligheid is de kracht van het ambacht, maar het maakt branches en opleidingen ook kwetsbaar.

De uitdagingen, zowel kwantitatief als kwalitatief, zijn groot. Jarenlang opgebouwde vakkennis moet overgedragen worden op nieuwe generaties. Het voortbestaan van hoogwaardige, maar vaak zeer kleinschalige branches kan hierdoor in gevaar komen. Bovendien zal de ambachtscultuur in Nederland gestimuleerd moeten worden. Een cultuur waarin de kwaliteit en waardering van ambachtelijk werk aansluit bij de bijdrage ervan aan onze economie en samenleving. Zowel aan de vraag- als aan de aanbodzijde.

1.1 Rapportenreeks

De rapportenreeks 'Structuuronderzoeken ambachtseconomie 2015' is een eerste aanzet om de ambachtseconomie te ontwikkelen, moderniseren en organiseren. Dit is een initiatief van het Centrum voor Ambachtseconomie. Dit rapport maakt van deze rapportenreeks onderdeel uit en beschrijft de structuur voor de hoedenmakers. De reeks bestaat in totaal uit 36 rapporten over specifieke ambachtsbranches en 9 rapporten over ambachtsclusters. Deze rapporten beschrijven samen de structuur van de gehele ambachtseconomie. In tabel 1.1 is een overzicht van alle beschikbare ambachtsclusters weergegeven en in tabel 1.2 een overzicht van alle beschikbare branches.

Afwerking / Afbouw	Installatie / electro
Bouw	Metaal, hout en overig productieambacht
Creatieve ind. / Comm	Reparatieambacht
Gebouwverzorgend ambacht	Voeding
Gezondheid / uiterlijke verzorging	

Tabel 1.1: Beschikbare ambachtsclusters binnen rapportenreeks 'Structuuronderzoeken ambachtseconomie'

Banketbakker	Natuursteenbewerker/-handelaar
Bitumineus of kunstof dakdekker	Opticien / Optometrist / Contactlensspecialist
Dakdekker hellende daken	Orthopedisch schoentechnicus
Dakdekker riet	Parketteur
Fietsspecialist	Pedicure / voetverzorgers
Glasbewerker	Pianotechnicus
Glazenier	Schoenhersteller
Glazenwasser	Schoonheidsspecialist
Goudsmid / Zilversmid	Schoorsteenveger
Hoedenmaker	Slager / versspecialist
IJsbereider	Straatmaker
Kapper	Tandtechnicus
Keramist	Textielreiniger
Kledingreparateur	Toneelkapper / grimeur
Leerbewerker	Uurwerktechnicus
Maatkleermaker	Voeger
Muziekinstrumentmaker	Zadelmaker
Naaimachinetchnicus	Zonweringspecialist

Tabel 1.2: Beschikbare ambachtsclusters binnen rapportenreeks 'Structuuronderzoeken ambachtseconomie'

1.2 Bronnen

Voor dit rapport zijn verschillende registratiebestanden gebruikt. De eerste bron is het register van HBA met alle ondernemingen die bij het hoofdbedrijfschap aangesloten waren. Het register is gebaseerd op gegevens van de Kamer van Koophandel en dit wordt aangepast, op aangeven van de ondernemer, als er nieuwe gegevens beschikbaar zijn. Het register wordt gebruikt om uit alle andere bronnen de relevante ondernemingen en personen te selecteren. Daarnaast wordt de indeling naar branches gebaseerd op de activiteiten die hierin zijn benoemd.

Een tweede belangrijke bron is een dataset met belastingdienstgegevens die inzicht geven in loopbaanhistorie tot op individueel niveau. De loopbaanhistorie geeft informatie over baankenmerken zoals inkomen, arbeidsduur, lengte dienstverband en type arbeidsrelatie.

Daarnaast is de Basisregistratie personen (BRP) gebruikt, voorheen beter bekend als Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA). Alle gemeenten in Nederland houden hierin persoonsgegevens bij zoals; leeftijd, geslacht en woonadres van alle personen die in de gemeente zijn of waren gevestigd.

Het bedrijvenregister van de Kamer van Koophandel (KvK) aangevuld met bedrijfsgegevens van de Belastingdienst is de derde registratiebron (Algemeen Bedrijven Register, ABR). Deze bron geeft inzicht in vestigingsadressen, bedrijfsgrootte en branche waarbinnen de activiteiten van het bedrijf vallen. Door de bij wet verplichte registratie is deze bron zeer volledig.

Voor informatie over opleidingsniveau zijn registratiebronnen van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) gebruikt. Alle opleidingen die worden bekostigd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) of het Ministerie van Economische Zaken (EZ) zijn verplicht de gegevens van de deelnemers en geslaagden door te geven inclusief de specifieke opleiding die zij volgen of hebben gevolgd. Deze registraties zijn beschikbaar voor de afgelopen tien jaar. De gevolgde opleiding van personen die hiervoor een opleiding hebben gevolgd is bepaald met behulp van de informatie uit de diverse CBS enquêtes.

Bovenstaande gegevens zijn samengevoegd tot een bestand met hierin een overzicht van alle werknemers en ondernemers vanaf 15 jaar, voorzien van persoonskenmerken (leeftijd, geslacht, etniciteit en opleidingsniveau), baankenmerken (inkomen, arbeidsduur, deeltijdfactor en dynamiek) en bedrijfskenmerken (sector en regio). Dit bestand is gebruikt voor alle analyses uit dit rapport.

De bronbestanden zijn afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS stelt deze onder strikte voorwaarden beschikbaar voor statistisch en wetenschappelijk onderzoek. De bronbestanden bevatten vertrouwelijke gegevens. Om deze reden zijn de databestanden alleen binnen een streng beveiligde omgeving van het CBS toegankelijk. De gegevens in het rapport zijn niet terug te leiden tot individuen en zijn altijd gebaseerd op ten minste 10 personen.

Naast de registratiebronnen binnen de streng beveiligde CBS omgeving zijn nog enkele aanvullende bronnen gebruikt. Ten eerste is informatie over vacatures van het UWV gebruikt. Voor een indicatie van de omzet en het bedrijfsresultaat zijn de productiestatistieken van het CBS geraadpleegd. Tot slot is de Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG) gebruikt om bouwjaar en oppervlakte van de vestiging te bepalen.

2 Branchebeschrijving

Hoedenmakers houden zich bezig met het ontwerpen en vervaardigen van hoeden. Andere activiteiten van hoedenmakers zijn het repareren en aanpassen van hoeden, lesgeven, het verkopen van materialen en het doorverkopen van hoeden van niet zelfvervaardigde hoeden. De branche wordt gekenmerkt door kleinschaligheid en exclusiviteit.

2.1 Kengetallen

De branche biedt werk aan 90 personen (ondernemers en werknemers oftewel werkenden) wat neer komt op 0,1 werkenden per 10.000 inwoners. Het totaal aantal werkenden komt overeen met 80 fte (fulltime equivalent). De werkenden bestaan voor 67 procent uit ondernemers en voor 33 procent uit werknemers op de loonlijst. Deze personen zijn werkzaam bij 60 ondernemingen.

Verdere kenmerken van de branche zijn:

- De gemiddelde leeftijd in de branche is 50 jaar (ambachtseconomie: 41 jaar). De gemiddelde leeftijd onder ondernemers en werknemers is respectievelijk 54 en 42 jaar (ambachtseconomie: 45 jaar en 38 jaar);
- Het aandeel autochtonen in de branche is 100 procent (ambachtseconomie: 84 procent);
- 100 procent in de branche is vrouw (ambachtseconomie: 72 procent);
- Werknemers verdienen gemiddeld 16.600 euro netto per jaar per fte (ambachtseconomie: € 26.100);
- De vraag naar werkenden in de branche neemt tussen 2014 en 2025 naar verwachting 5 procent af. Het aanbod van arbeid stijgt in deze periode met 4 procent, waardoor de arbeidsmarktspanning afneemt.

2.2 Trends, kansen en bedreigingen

De branche kent onder andere de volgende trends, kansen en bedreigingen (bron: SVGB):

- Belangrijkere rol van maatschappelijk verantwoord ondernemen (meer klant- en milieugericht werken);
- Er komen steeds meer hoedenmakers in de hobbysfeer. Door hoedenmakers in de hobbysfeer ontstaat er veel concurrentie in het lagere segment;
- Er liggen voornamelijk kansen in het kleine, hogere segment. Zij die zich weten te onderscheiden in originaliteit, vakmanschap en ondernemerschap overleven en overstijgen de hobbysfeer.
- Er is een groeiende markt voor exclusieve en originele hoeden door de toenemende gewoonte om bij speciale gelegenheden hoeden te dragen;
- In navolging van artiesten, zoals bijvoorbeeld Caro Emerald, Ben Saunders en Lady Gaga, zie je onder jongeren het dragen van een hoofdbedekking steeds meer toenemen als een manier om je te onderscheiden;
- De vraag naar handgemaakte producten neemt toe vanwege de uitstraling van uniciteit en authenticiteit;
- Om voor de consument duidelijk te maken wat het niveau is waarop een hoedenmaker zich heeft bekwaamd en op welke materialen dit vakmanschap zich toespitst, heeft de NHV een branche-examen geïntroduceerd;
- De branche ondervindt prijsconcurrentie door industrialisering van de vervaardiging van hoeden en door productie in lagelonenlanden. Met name in China worden op grote schaal confectiehoeden van goede kwaliteit vervaardigd en geëxploiteerd;
- Internationale wedstrijden zoals 'The Hat Designer of the Year'.

2.3 Belangrijke organisaties

- Nederlandse Hoedenvereniging (NHV);
- Centrum voor Ambachtseconomie.

Concept

3 Ondernemingen & vestigingen

3.1 Omvang

3.1.1 Aantal ondernemingen & vestigingen

In 2013 waren er in totaal 60 ondernemingen in de branche actief gehuisvest in 60 vestigingen. Dit is een daling van 5 ondernemingen ten opzichte van 2008 (zie tabel 3.1). 98 procent van de ondernemingen bestaat uit één vestiging (ambachtseconomie: 96 procent). Het aantal vestigingen per onderneming van de overige ondernemingen is uiteengezet in figuur Fout: Bron van verwijzing niet gevonden.

	Ondernemingen	Vestigingen
2008	70	70
2009	60	60
2010	60	60
2011	70	70
2012	70	70
2013	60	60

Tabel 3.1: Aantal ondernemingen en vestigingen 2008 - 2013 (bron: bewerking R&H register van HBA)

3.1.2 Oppervlakte vestigingen

Van alle vestigingen heeft 48 procent een vloeroppervlakte groter dan 140 vierkante meter. De gemiddelde vloeroppervlakte van de resterende vestigingen is 100 vierkante meter. Kanttekeningen die hierbij geplaatst moeten worden, zijn: 1) bij ondernemingen of zelfstandigen die thuis zijn gevestigd wordt de oppervlakte van de gehele woning meegerekend; 2) panden en daarmee ook het vloeroppervlakte kunnen met meerdere ondernemingen gedeeld worden. Vestigingen met een vloeroppervlakte groter dan 140 vierkante meter zijn op deze twee redenen niet meegenomen in het gemiddelde.

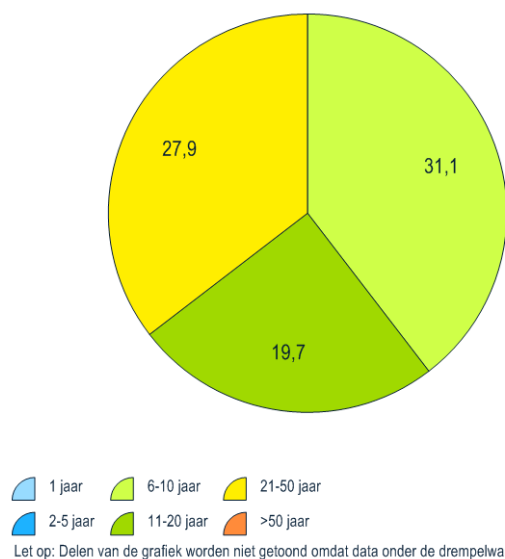
3.2 Kenmerken

3.2.1 Rechtsvorm & omvang ondernemingen

Van alle ondernemingen is 100 procent een eenmanszaak (ambachtseconomie: 79 procent). Logisch gevolg is dat eveneens 100 procent van de ondernemingen bestaat uit één persoon (ambachtseconomie: 82 procent).

3.2.2 Bestaansduur ondernemingen

Figuur 3.1 geeft een beeld van de bestaansduur van vestigingen. 0 procent is in het laatste jaar gestart of bestaat al meer dan 50 jaar.

Figuur 3.1: Bestaansduur vestigingen in 2013 (%; bron: bewerking R&H register van HBA)

4 Ondernemers

4.1 Dynamiek

4.1.1 Omvang

Onder ondernemers vallen zowel zelfstandigen als directeur-grootaandeelhouders. In 2013 waren er in totaal 60 ondernemers in de branche actief. Dit is 67 procent van het totaal aantal werkenden (ambachtseconomie: 39 procent).

4.1.2 Tweede inkomstenbron

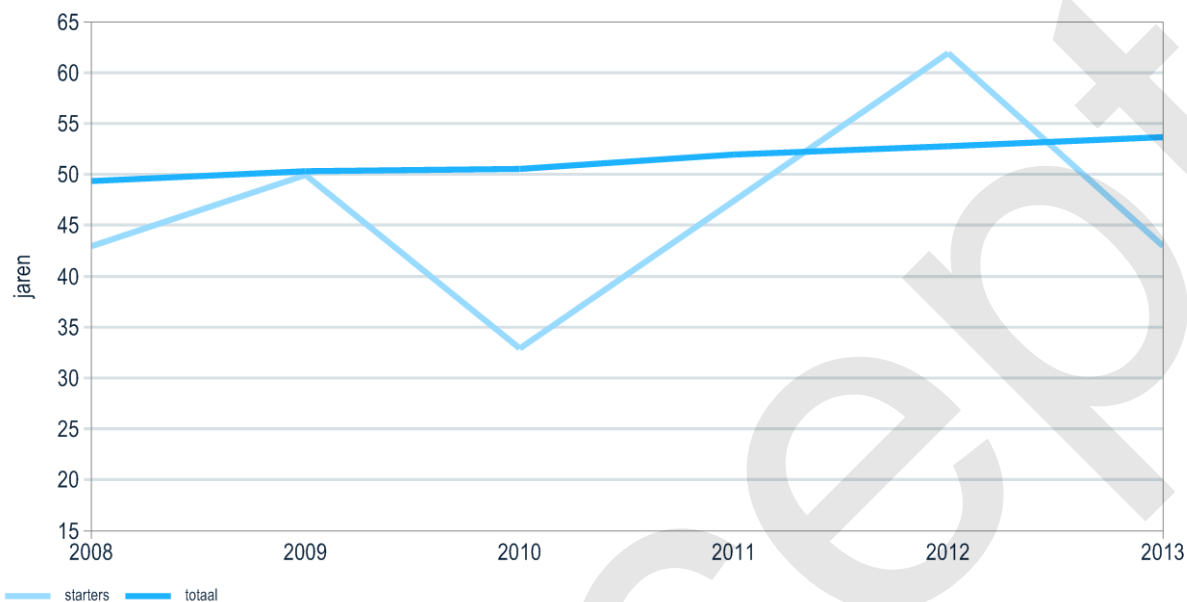
Van alle ondernemers in de branche heeft 32 procent nog een andere inkomstenbron uit arbeid en ontvangt 22 procent een aanvullende uitkering (ambachtseconomie: 13 en 9 procent). Tabel 4.1 geeft de verdeling over de verschillende sectoren en uitkeringen weer.

Sector		Uitkering	
Bouwnijverheid	0,0%	Arbeidsongeschiktheid	0,0%
Consumenten dienstverlening	0,0%	Bijstand	0,0%
Handel	9,2%	Pensioen	14,9%
Horeca	0,0%	Werkloosheidsuitkering	4,1%
Industrie	0,0%	Overige uitkeringen	3,0%
Onderwijs	2,1%		
Overheid	1,9%		
Sport & cultuur	2,4%		
Uitzendbranche	0,0%		
Vervoer & opslag	0,0%		
Zakelijke en financiële dienstverlening	8,9%		
Zorg & welzijn	2,1%		
Overige arbeid	5,2%		

Tabel 4.1: Tweede inkomstenbron naar sector en uitkering in 2013 (bron: bewerking ABR en Belastingdienst)

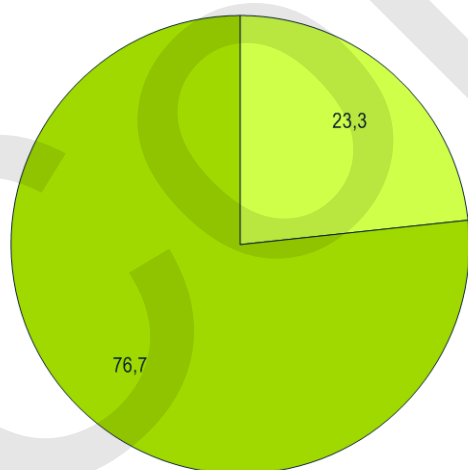
4.2 Persoonskenmerken

De ontwikkeling van de gemiddelde leeftijd is in figuur 4.1 weergegeven. Ondernemers in de branche zijn gemiddeld 54 jaar (ambachtseconomie 45 jaar). Vijf jaar eerder was dit 49 jaar (ambachtseconomie: 50 jaar). Een ondernemer in deze branche start gemiddeld met 43 jaar (ambachtseconomie: 38 jaar).

Figuur 4.1: Gemiddelde leeftijd van ondernemers tussen 2008 en 2013 (bron: bewerking GBA)

De branche bestaat uit allemaal vrouwelijke en autochtone ondernemers (ambachtseconomie: 26 en 83 procent). Alle ondernemers hebben minstens 5 jaar werkervaring in de branche (ambachtseconomie: 76 procent). Uit figuur 4.2 blijkt dat 100 procent als hoogst voltooide opleiding een middelbare beroepsopleiding of een opleiding aan het hoger onderwijs heeft afgerond (ambachtseconomie: 75 procent).

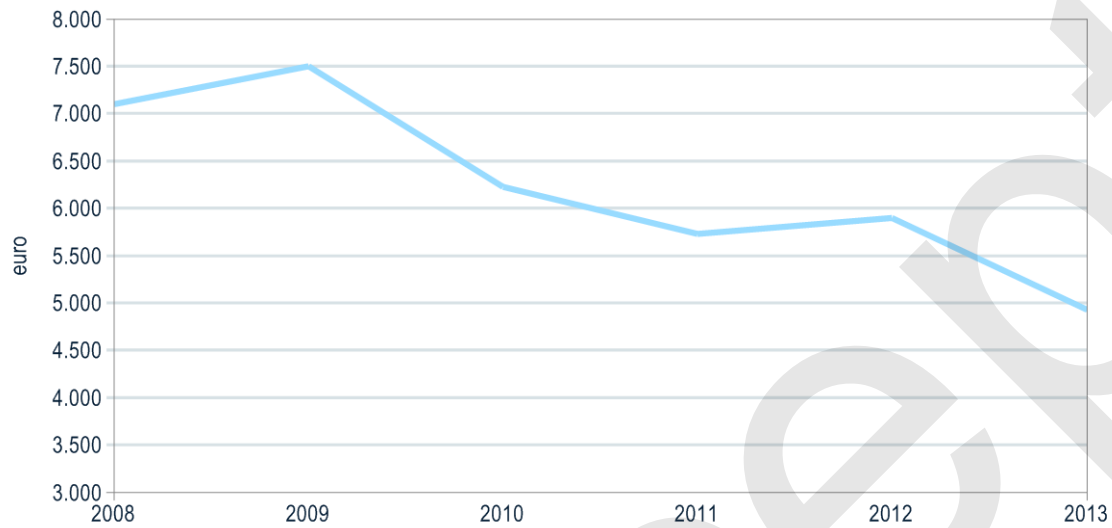

Lager Voortgezet Middelbaar Hoger

Figuur 4.2: Ondernemers naar opleidingsniveau in 2013 (%; bron: bewerking DUO en CBS enquêtes)

4.3 Inkomen

Ondernemers in de branche hadden in 2013 gemiddeld een inkomen van 4.900 euro (ambachtseconomie: 21.600 euro). Dit bedrag is exclusief dividend uit de onderneming. Dit is een daling van 31 procent ten opzichte van 2008 (ambachtseconomie: daling van 10 procent). Figuur 4.3 laat de ontwikkeling gedurende deze periode zien.

Figuur 4.3: Netto inkomensontwikkeling ondernemers (exclusief dividend) tussen 2008 en 2013 (bron: bewerking Belastingdienst)

5 Werknemers

5.1 Dynamiek

5.1.1 Omvang

Er zijn 30 werknemers werkzaam in de branche. Het arbeidsvolume in Nederland laat zich echter nauwkeuriger uitdrukken in fte (fulltime-equivalent) dan in werknemers. Het aantal fte is 10. Samen met de ondernemers zorgt dit voor 0,1 werkenden per 10.000 inwoners.

5.1.2 Tweede inkomstenbron

In de branche heeft 49 procent van de werknemers nog een andere inkomstenbron (ambachtseconomie: 32 procent). Tabel 5.1 geeft de verdeling over de verschillende sectoren en uitkeringen weer.

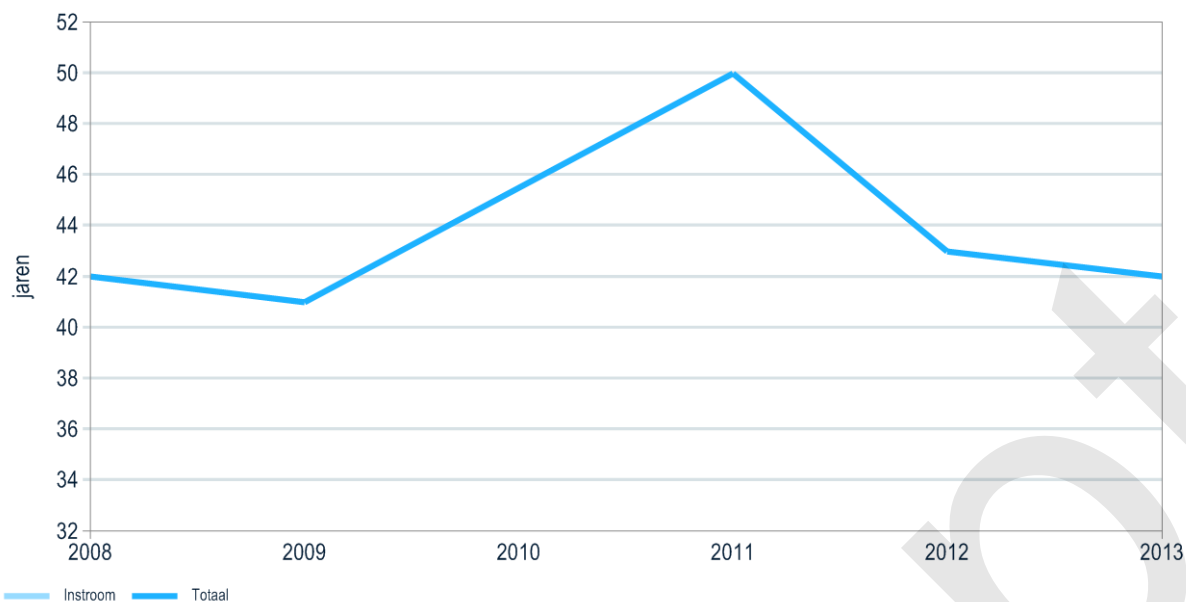
Sector		Uitkering	
Bouwnijverheid	0,0%	Arbeidsongeschiktheid	3,2%
Consumenten dienstverlening	0,0%	Bijstand	0,0%
Handel	19,5%	Pensioen	4,0%
Horeca	0,0%	Werkloosheidsuitkering	3,2%
Industrie	0,0%	Overige uitkeringen	5,3%
Onderwijs	0,0%		
Overheid	0,0%		
Sport & cultuur	7,4%		
Uitzendbranche	0,0%		
Vervoer & opslag	0,0%		
Zakelijke en financiële dienstverlening	0,0%		
Zorg & welzijn	0,0%		
Overige arbeid	6,3%		

Tabel 5.1: Tweede inkomstenbron naar sector en uitkering in 2013 (bron: bewerking ABR en Belastingdienst)

5.2 Persoonskenmerken

5.2.1 Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van werknemers in de branche is 42 jaar in 2013 (ambachtseconomie: 38 jaar). In 2008 was dit hetzelfde (ambachtseconomie: 37 jaar). Figuur 5.1 geeft de ontwikkeling van de gemiddelde leeftijd van werknemers tussen 2008 en 2013 weer.

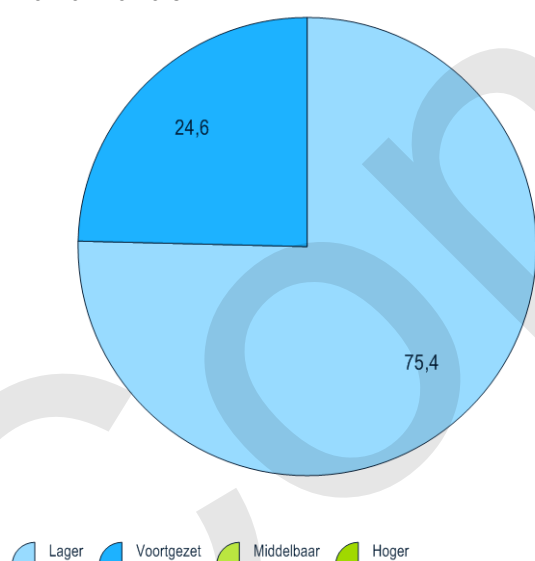

Figuur 5.1: Ontwikkeling gemiddelde leeftijd (startende) werknemers tussen 2008 en 2013 (bron: bewerking BRP)

5.2.2 Geslacht, etniciteit en opleidingsniveau

Alle werknemers in de branche zijn vrouw en autochtoon (ambachtseconomie: 29 en 85 procent). Geen van de werknemers heeft een middelbare beroepsopleiding of een opleiding aan het hoger onderwijs afgerond zoals te zien in figuur 5.2 (ambachtseconomie: 34 procent).

Alle werknemers

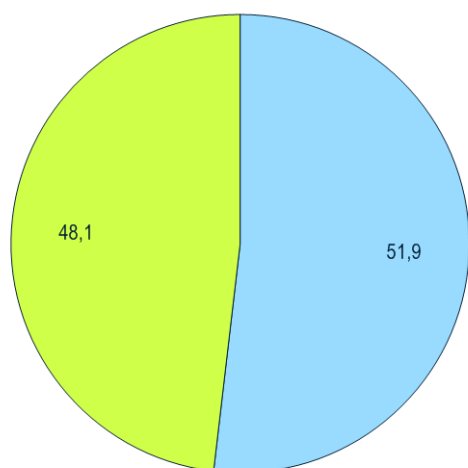

Figuur 5.2: Werknemers naar opleidingsniveau in 2013 (%; bron: bewerking DUO en CBS enquêtes)

5.2.3 Ervaring

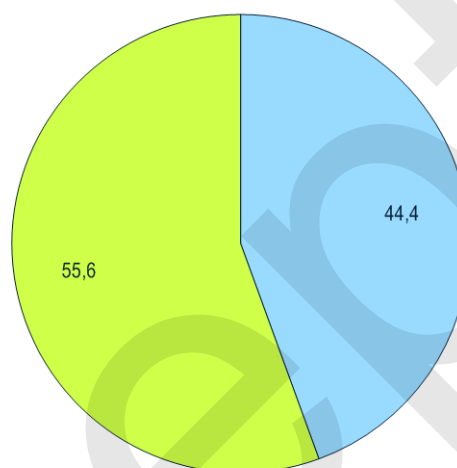
56 procent van de werknemers werkt al minstens 5 jaar aaneengesloten in de branche (ambachtseconomie: 64 procent). En zoals figuur 5.3 laat zien werkte 48 procent gedurende deze periode voor dezelfde werkgever (ambachtseconomie: 47 procent).

Ervaring bij huidige bedrijf

1-2 jaar 3-4 jaar 5 jaar of meer

Ervaring binnen de arbeidsmarktsector

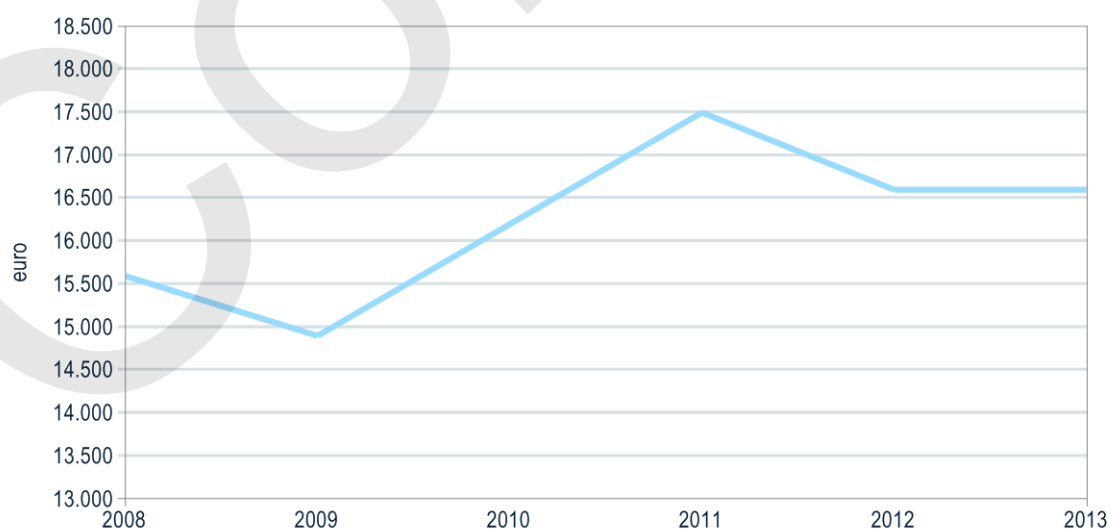
1-2 jaar 3-4 jaar 5 jaar of meer

Figuur 5.3: Werknemers naar bedrijfs- en sectorervaring in 2013 (%) (bron: bewerking Belastingdienst)

5.3 Aanstelling

Geen van de medewerkers is een stagiair, oproepkracht of uitzendkracht (ambachtseconomie: 4 procent). Gemiddeld werken werknemers in de branche 17 uur per week (ambachtseconomie: 32 uur).

Figuur 5.4 laat de ontwikkeling van het netto inkomen per fte zien. Tussen 2008 en 2013 is het inkomen met 6 procent gestegen tot 16.600 euro per jaar (ambachtseconomie: stijging van 10 procent tot 26.100 euro).

Figuur 5.4: Netto inkomensontwikkeling werknemers per fte tussen 2008 en 2013 (bron: bewerking Belastingdienst)

6 Vraag en aanbod van arbeid

Bij de bepaling van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt spelen verschillende sociaaleconomische factoren een rol. Hierbij valt te denken aan demografie, economie en inkomensontwikkeling en arbeidsproductiviteit. In paragraaf 6.1 komen deze sociaaleconomische factoren aan bod.

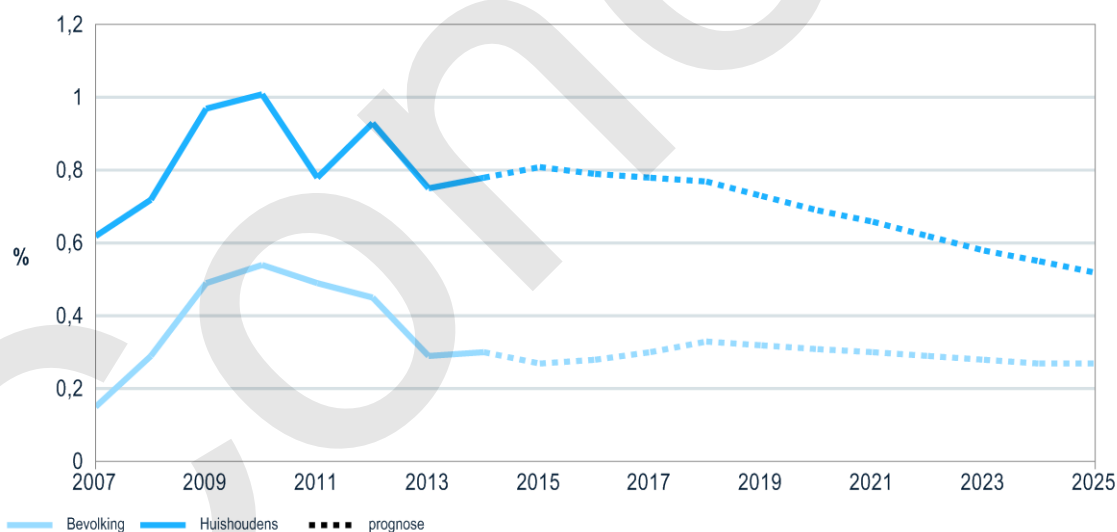
Vraag en aanbod sluiten nooit geheel op elkaar aan. Waar vraag en aanbod bij elkaar komen is daarom ook sprake van vacatures en werkloosheid. Deze worden besproken in paragraaf 6.2.

In paragraaf 6.3 wordt er ingegaan op de branche specifieke ontwikkelingen. De huidige arbeidsmarktspanning, ontwikkeling van vervangings- en uitbreidingsvraag, ontwikkeling van aanbod van arbeid en specifieke thema's zoals vraag naar professionals en pensioenuitstroom worden besproken.

6.1 Sociaaleconomische factoren

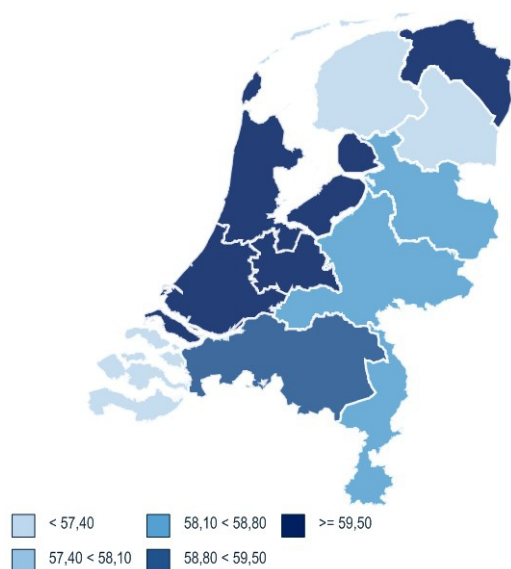
6.1.1 Demografie

Voor vraag en aanbod zijn verschillende aspecten van de demografie van belang. Het aanbod wordt voor een deel gestuurd door de groep 20-67 jarigen. De vraag daarentegen wordt, afhankelijk van de branche, gestuurd door de gehele bevolking, bepaalde leeftijdsklassen of huishoudens. Uit figuur 6.1 blijkt dat het aantal personen in Nederland ieder jaar toeneemt en de verwachting is dat dit, ondanks dat de groeisnelheid afneemt, ook de komende jaren zo blijft. Het aantal huishoudens neemt harder toe doordat huishoudens steeds kleiner worden.

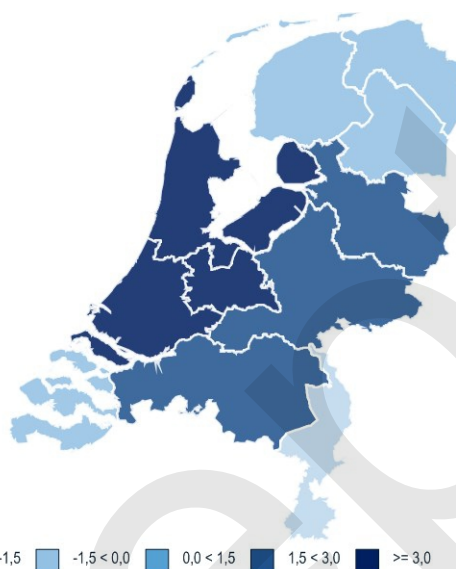

Figuur 6.1: Bevolkingsontwikkeling t.o.v. voorgaande jaar 2014 – 2025 (bron: Primos, ABF Research)

Het bevolkingsaandeel dat tot de groep 20-67 jarigen behoort varieert per provincie, zoals te zien in Figuur 6.2. In Noord-Holland is het aandeel het hoogst. Dit betekent dat daar relatief het grootste potentiële aanbod van arbeid aanwezig is. Voor Zeeland en Drenthe geldt juist het omgekeerde.

Figuur 6.2: Aandeel 20 tot 67 jarigen van de totale bevolking in 2025 (%), bron: bewerking CBS – Bevolkingsstatistiek)

Figuur 6.3: Bevolkingsontwikkeling 2025 t.o.v. 2014 (%), bron: Primos, ABF Research)

Figuur 6.3 laat zien dat er grote regionale verschillen zijn wat betreft bevolkingsontwikkeling. In de provincies Limburg, Zeeland, Friesland, Groningen en Drenthe is de verwachting dat de bevolkingsomvang krimpt. In de andere provincies is er sprake van groei, waarbij vooral de Randstedelijke provincies en Flevoland opvallen.

6.1.2 Economie & inkomen

Naast demografie speelt de economische ontwikkeling (en daarmee samenhangend de inkomensontwikkeling) ook een belangrijke rol bij de vraag naar arbeid. De economische crisis van de afgelopen jaren wordt bevestigd in figuur 6.4. De economische krimp is naar verwachting ten einde, maar voor de komende jaren wordt slechts een beperkte groei voorspeld. De ontwikkeling van de inkomens volgt later. Dat betekent dat consumenten de afgelopen jaren, maar ook nog in 2015 minder te besteden hebben.

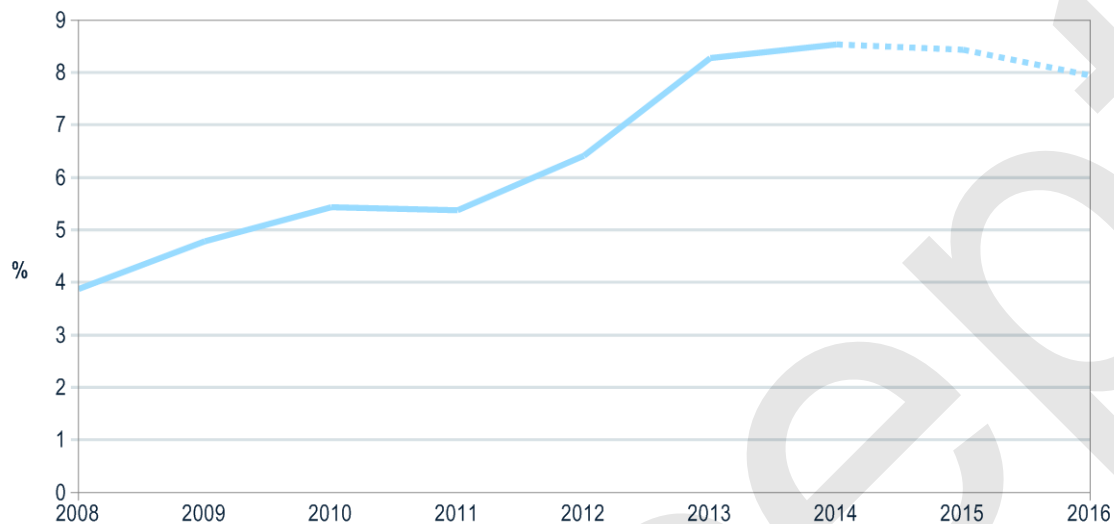

Figuur 6.4: Jaar-op-jaar ontwikkeling van de economie en inkomens (bron: bewerking CPB & IMF)

6.2 Mismatch vraag en aanbod naar arbeid

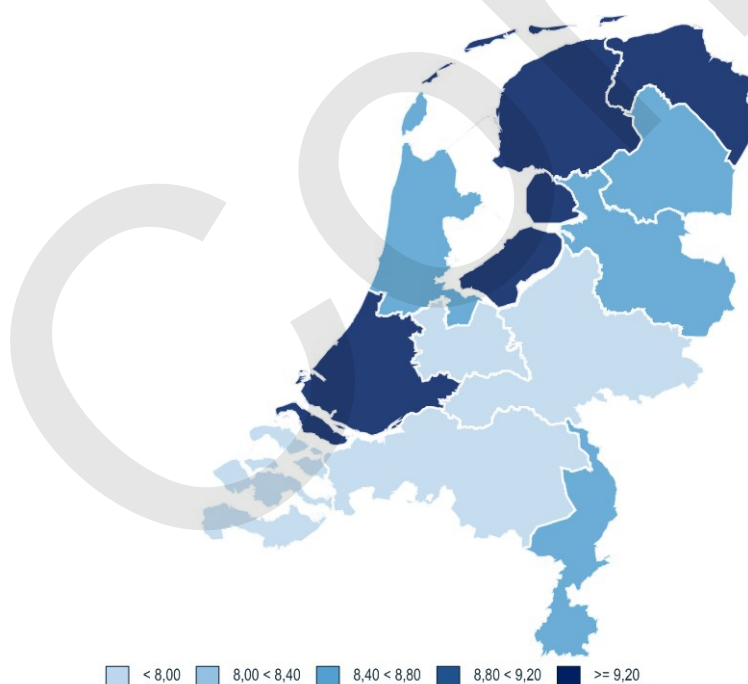
6.2.1 Werkloosheid

De werkloosheid is ten tijde van de crisis flink opgelopen, zoals te zien in Figuur 6.5. Gevolg is dat de druk op de arbeidsmarkt is verlaagd.

Figuur 6.5: Werkloosheid tussen 2008 en 2016 (bron: Carmen, ABF Research)

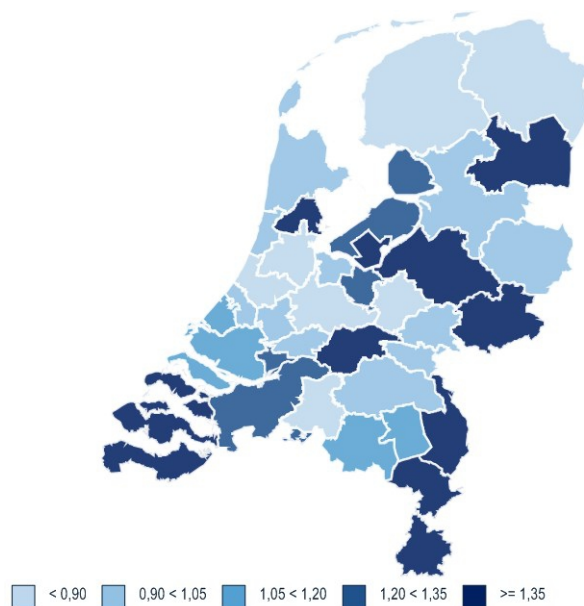
Figuur 6.6 laat zien dat de omvang van de werkloosheid ook sterk regionaal afhankelijk is. In Zeeland en Utrecht is de werkloosheid onder de 8 procent. De lage werkloosheid in Zeeland is het gevolg van een relatief kleine beroepsbevolking en in Utrecht door een hoge werkgelegenheid. In Groningen en Flevoland is de werkloosheid ten minste 10 procent. De hoge werkloosheid in deze provincies is het gevolg van de relatief grote beroepsbevolking.

Figuur 6.6: Werkloosheid in 2014 (%), bron: Carmen, ABF Research)

6.2.2 Vacatures

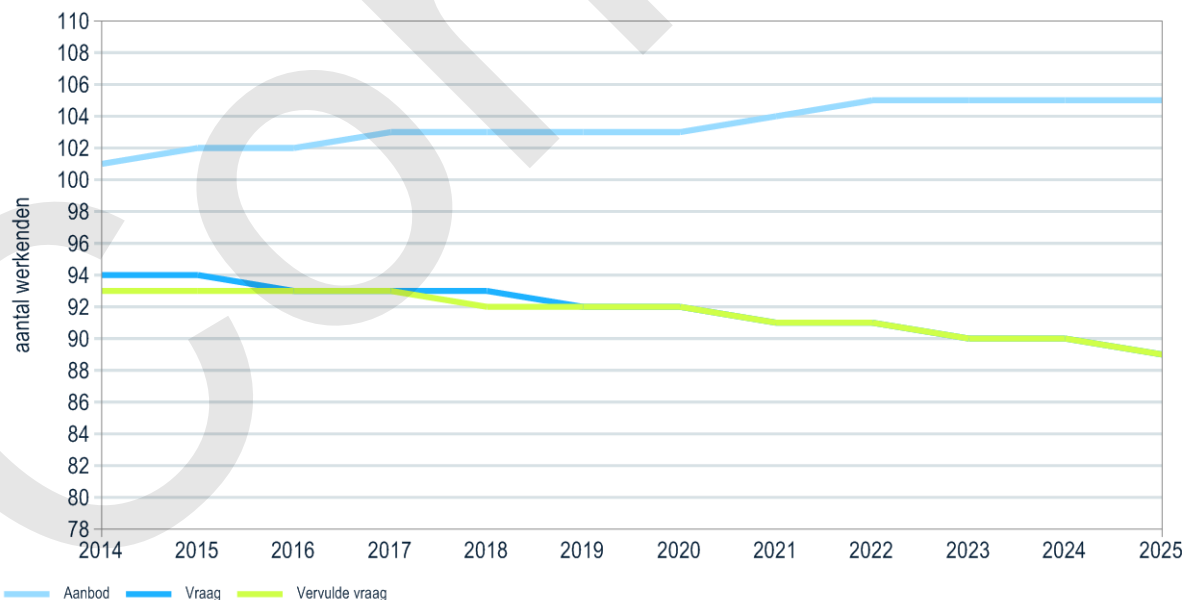
Er zijn ongeveer 95.100 vacatures in Nederland. Dit is zo'n 1 procent van de omvang van alle banen. Figuur 6.7 geeft inzicht in het aantal vacatures ten opzichte van het aantal werkenden per arbeidsmarktregio.

Figuur 6.7: Verhouding aantal vacatures ten opzichte van aantal werkenden in 2013 (%; bron: Carmen, ABF Research)

6.3 Ontwikkeling van vraag en aanbod van arbeid

Zoals te zien in figuur daalt de vraag van arbeid naar verwachting tussen 2014 en 2025 van 90 naar 90 (5 procent). In dezelfde periode is het aanbod van arbeid gegroeid van 100 naar 110 (4 procent). De vraag en het aanbod leiden samen tot een vervulde vraag die daalt van 90 naar 90 (4 procent).

Figuur 6.8: Ontwikkeling van vraag, vervulde vraag en aanbod van 2014 tot en met 2025 (bron: Hermes, ABF Research)

Bijlage A: Arbeidsmarkregio's

Bijlage B: Begrippenlijst

Allochtoon	Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.
Arbeidsduur	Het aantal uren dat per week wordt gewerkt. Afhankelijk van de cao varieert het maximum tussen 36 en 40 uur per week.
Arbeidsmarktregio's	35 samenhangende regio's vanuit arbeidsmarktoogpunt die zijn gedefinieerd door het UWV, de VNG en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Bijlage A geeft een overzicht van de arbeidsmarktregio's.
Arbeidsmarktspanning	De spanning op de arbeidsmarkt wordt weergegeven door de verhouding tussen vraag en aanbod en wordt berekend door de vraag door het aanbod te delen. Over het algemeen is het aanbod groter dan de vraag in Nederland (spanningsindex tussen de 0,92 en 0,98).
Arbeidsplaatsen	Vraag naar arbeid uitgedrukt in het aantal beschikbare banen waaronder zowel alle vervulde banen als vacatures vallen.
Arbeidsvraag	Zie 'arbeidsplaatsen'.
Autochtoon	Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar men zelf is geboren.
Baan	Dienstbetrekking tussen werkgever en werkende.
Brutoresultaat	Netto omzet minus bedrijfskosten, voor verrekening van rente en belasting.
Brutowinst	Omzet/bedrijfsopbrengsten minus de inkoopwaarde van de geleverde producten of diensten.
Fte	Fulltime-equivalent. 1 fte betekent één voltijds dienstverband. Afhankelijk van de cao varieert dit tussen 36 en 40 uur per week.
Instroom	Aantal personen dat in het afgelopen jaar een baan heeft aanvaard bij een nieuw bedrijf. Het nieuwe bedrijf kan in dezelfde of een andere branche actief zijn dan het bedrijf waar de werkende voorheen werkzaam was.
Netto inkomen per fte	Inkomen van een werkende na aftrek van belasting en andere premies die door de werkgever worden ingehouden, zoals sociale lasten en pensioenbijdrage. Het netto inkomen van een werkende is omgerekend naar een netto inkomen per fte. Dit komt neer op het inkomen dat iemand zou verdienen in het geval van een voltijds dienstverband.

Ondernemers	Directeur groot aandeelhouders en personen die een inkomen in de vorm van belastbare winst uit onderneming hebben gehad.
Ondernemingsresultaat	Zie 'brutoresultaat'.
Personeelsaanbod	Het aantal beschikbare personen voor de arbeidsmarkt waaronder zowel de werkenden als de niet-werkende werkzoekenden vallen.
Tweede inkomstenbron	Inkomen verkregen via een aanstelling bij een ander bedrijf, ondernemerschap bij een ander bedrijf of via een uitkering.
Uitstroom	Aantal personen waarvan een dienstbetrekking in het afgelopen is stopgezet.
Vervulde vraag	Baan die wordt ingevuld door een werkende.
Werkenden	Werknemers en ondernemers.
Werknemers	Werknemers op de loonlijst, stagiaires, deelnemers aan de Wet Sociale Werkvoorziening, uitzendkrachten en oproepkrachten.
Werkweek	Zie 'arbeidsduur'.